

Naše světla vydrží extrémny

5.12.2016 Hospodářské noviny str. 18 Příloha - Podnikání/Success story

Barbora Loudová

Historie rodinné firmy Vyrtých sahá až do 20. let minulého století. První z generace podnikatelů začal s elektrifikací okolí, nyní jeho pravnuke vyrábí svítidla nejen do parků, ulic či kanceláří, ale také do extrémních podmínek.

Než se v tmavě vymalované místnosti rozsvítí, jdou jen těžce rozpoznat oblé obrysy zvláštních strojů. A ani se světlem není jeden o moc moudřejší. Čtyři velké černé bány vypadají jako vesmírná plavidla nebo staré ponorky. Člověk by spíše řekl, že je ve výrobně vesmírné techniky, a ne svítidel. „Tady v té mimozemské místnosti se zkoumají křivky svítivosti. Ty bány jsou kulové integrátory, které ověřují technické parametry svítidla. Zkoumají, jestli je dané světlo hlubokozářič, nebo širokozářič. Jinými slovy zda svítí dolů rovně, nebo do stran. Zařízení se také zaměřuje na zkoumání asymetrie, tedy například na světlo, které bude nasvětlovat regály v obchodě,“ popisuje Jakub Vyrtých, majitel rodinné firmy Vyrtých z Mladoboleslavska.

Exkurze do vlastní **testovací** laboratoře společnosti tím ale nekončí. I další prostor připomíná svým zařízením spíše než stroje k vývoji osvětlení filmový ateliér trháku z povrchu neznámé planety. Ze stěn komory elektromagnetické kompatibility trčí modrobílé krátery umělé hmoty. Těžko byste z místnosti zatelefonovali někomu ven, celá je odrušená, tedy zcela bez mobilního signálu. Uvnitř se zkoumají parametry rušení elektrické sítě – zkrátka to, jaký vliv mají na svítidlo **poruchy** přívodu elektřiny nebo naopak jak by samo mohlo síť poškodit. V klimatické komoře se zase zkoušejí reakce svítidla na určité teploty či vlhkost. V laboratoři si firma může **otestovat** také odolnost výrobků ve výbušné atmosféře. Svítidlo stačí zavřít do **speciálního** oválného zařízení. Tentokrát žádná simulace, opravdu dojde k výbuchu, a vývojáři tak vědí, co všechno svítidlo přežije. K takovým zjištěním pomáhají i solné či prachové komory. V těch solných se světlo ponoří do solného roztoku a ověřuje se, jestli rezne. V nejspínavější **testovací** místnosti pak technici zkoumají, jaké mechanické částice se do produktu mohou dostat.

Zkouška ohněm

V laboratoři se **testují** také materiály, ze kterých se svítidla vyrábějí. Probíhají zde tepelné zkoušky ohněm nebo se suroviny zavírají do vyhřátých místností, jež připomínají sauny. Vývojáři tak ověřují, jaké teploty svítidlo vydrží, než se roztaví. Materiály však prověřují mnoha dalšími způsoby. „Plastové svítidlo může být dělané ze spousty materiálů. Každý má jiné vlastnosti a cenu. My se samozřejmě snažíme obojí zoptimalizovat tak, abychom byli konkurenceschopní, ale zároveň kvalitní,“ objasňuje Vyrtých.

Některé **testy** jsou jednorázové, jiné dlouhodobé a měření probíhá třeba i měsíc. **Testovací** halu má společnost od roku 2013 a podle Vyrtých se podniku podařilo laboratoř vybavit lépe než jiným tuzemským firmám. „Nechci se vychloubat, i jiní výrobci mají zkušebny, myslím ale, že ta naše je nejvybavenější,“ uvádí šéf společnosti. A dodává: „Obracejí se na nás i další výrobci a dovozci světelné techniky. Samozřejmě že ne naši největší konkurenti, ale často někdo z výrobců designových svítidel, které my neděláme, nebo dokonce i firmy z jiných oborů.“ Nedávno v hale zkoušeli brzdu z lokomotivy, jež musí vydržet teploty až do minus 40 stupňů Celsia.

O takových možnostech by se však zakladateli původní firmy Josefu Dufkovi mohlo jen zdát. Svůj Elektrotechnický závod založil v roce 1924. Věnoval se především elektrifikaci obcí. Jeho podnik zaváděl elektřinu a montoval hromosvody. Poté také prodával společnosti **Českomoravská-Kolben-Daněk** motory a jiná zařízení. „Praděda byl docela úspěšný, bohužel ale ve svých 41 letech tragicky zemřel. Díky svému úspěchu si totiž mohl dovolit pořídít jako jeden z prvních v okolí auto. To se mu však stalo osudným. Měl autohavárii, během níž se srazil s koňským povozem. Jeho manželka pak podnik vedla, myslím, až do padesátého prvního roku, kdy ho soudruzi a soudružky z **komunistické** strany zavřeli,“ vypráví nynější šéf podniku. Část zaměstnanců poté byla převedena do jiných zestátněných firem a Elektrotechnický závod se zavřel.

Na rodinnou podnikatelskou tradici po revoluci navázal tatínek současného majitele Ladislav Vyrtých. Ten dlouhá léta pracoval v blízké automobilce Škoda. V roce 1990 se ale chopil nově nabízené šance a rozhodl se, že začne s vlastním podnikem. „Vzpomínám si, že tenkrát měl táta na starosti výstavbu nových provozů a hal. Ve Škodovce však strašně bojovali s dodávkami svítidel. Ještě za socialismu existovaly dvě velké monopolní firmy, Elplast v **Brně** a Elektrosvit na **Slovensku**, a bylo

strašně těžké z nich dostat dodávku, všechno trvalo dlouho. Poptávka posvítidlech tak byla neuspokojená, a proto se táta rozhodl právě pro tento obor,“ vzpomíná syn úspěšného podnikatele, který téměř před 30 lety začínal s půjčkou 20 tisíc korun a dvěma zaměstnanci. Nejprve byznys rozjel jako fyzická osoba. Pak postupně budoval areál, stavěl jednu halu za druhou (původní prvorepubliková firma sídlila v rodinném domě, který si rodina i přes **komunistický** zákaz podnikání mohla ponechat). První velký úspěch přišel asi za osm let, kdy se zadařilo s hlavní řadou prachotěských svítidel.

V roce **2002**, kdy do firmy **nastoupil** i syn novodobého zakladatele Jakub, měl podnik už 78 pracovníků, dnes jich je zhruba 130. Po dalších pěti **letech** otec se synem firmu převedli na právnickou osobu. V roce 2010 ale obnovitel rodinné tradice zemřel a vedení firmy tak plně padlo na Jakuba Vyrtycha. Ten se do běhu podniku zapojil hned po škole. Na tatínka vzpomíná jako na hodně technicky a projektově zaměřeného. „Bavilo ho neustále budovat nové věci. Na něco se zaměřil a za tím si šel. Zkrátka takový buldozer,“ směje se v nadsázce mladší Vyrtych. A o sobě říká: „Nejsem technik, jsem ekonom, baví mě peníze a baví mě systém. Rád vylepšuji a ladím to, co už je vybudované. Do firmy jsem k tátově prvku vnesl něco nového.“ Dodává ale, že posléze během finanční krize tak jako tak dostala společnost ránu v podobě propadu tržeb o více než 20 procent. Postupně se však začalo znovu dařit, a loňský rok byl dokonce rekordní s obratem 230 milionů korun.

Na míru zákazníkovi

Jakub Vyrtych se více zaměřil na investice do nových technologií a možnosti čerpání dotací z **Evropské unie**. „Postupem času jsou to investice v řádu stovek milionů korun, nejvíce jsme investovali poslední dobou, a to právě díky evropským dotacím. Pokud jsou dobře pojaté, strašně pomáhají firmu nakopávat,“ vysvětluje ekonom Vyrtych. Vybudované technologické zázemí také považuje za jeden z největších úspěchů, který se společnosti podařilo. Má vlastní vývoj, výrobu i zmiňovanou **testovací** laboratoř. K firmě navíc patří technologický park a inkubátor, který poskytuje zázemí nově vznikajícím a inovativním firmám. Park Vyrtychovi založili v roce 2005. Je součástí Asociace vědeckotechnických parků a spolupracuje s ČVUT v Praze, Technickou univerzitou v **Liberci** nebo **brněnskou Univerzitou obrany**. „Povedlo se nám vybudovat firmu, která je technologicky silná, ať už ve výrobě či vývoji. Dokážeme dělat výrobky projektově, to znamená, když to řeknu zjednodušeně, na míru zákazníkovi a v relativně rychlém čase. Nechrlíme obrovské série za levné peníze, spíše se snažíme dělat výrobky s přidanou hodnotou, což automaticky znamená menší série, ale lépe technicky vydařené,“ pochvaluje si majitel. A jako příklad takové výroby popisuje **speciální** zařízení, jež na svítidlo nanáší nanopovrch. „Začali jsme vyrábět nanopovrch, který na svítidle vytvoří nějakou **speciální** funkci. Třeba je díky tomu hydrofobní či antibakteriální. Zatím je to ve světelné technice docela atypické, takže se nanosvětelné povrchy snažíme i více propagovat,“ říká Vyrtych.

Po technickém zázemí si cení také ekonomické nezávislosti. V současné chvíli firma nedluží bankám ani korunu. „Samozřejmě to není neměnné a může se to do budoucna změnit. Ale v současné době nemáme žádné dluhy a to nám dává dost velkou svobodu,“ tvrdí Vyrtych. Společnost není závislá ani na nějakém klíčovém dodavateli či odběrateli. Žádný zákazník netvoří více než 10 procent obratu. Přitom export tvoří zhruba 50 procent obratu a druhých 50 pak domácí prodej. „Pořád máme velký potenciál export rozvinout, aby tvořil třeba 70 nebo 80 procent. Jsou ale trhy, které nemáme podchycené,“ vysvětluje majitel.

Firma nejvíce vyváží do evropských zemí, jako je Německo, **Slovensko** či Maďarsko. Na odbyt jdou svítidla také v arabských státech a v zemích bývalého Sovětského svazu. Vyrtych by však rád expandoval i do Ameriky, Austrálie či států na východě Asie, kde zatím prodává velmi málo nebo vůbec. Nejvíce se prodávají kancelářská, průmyslová či **speciální** svítidla. V **Česku** ale můžete potkat i Vyrtychovy pouliční lampy. Osvětlují například lázeňské Poděbrady nebo Nymburk a také okolí obcí Židněves a Březno, na jejichž rozhraní firma sídlí. „To by se mi nedobře jezdilo kolem, kdybych každý den koukal na konkurenční svítidla,“ směje se majitel. A dodává: „Najít nás často můžete v průmyslových halách, v kancelářích i v elektrárnách či **nemocnicích**. Ale na to člověk musí mít oko, aby poznal, kdo svítidlo vyráběl.“

Silnou stránkou výroby firmy Vyrtych jsou svítidla do specifických prostředí – do **mrazicích** boxů, podchodů, kravinů, kde hrozí zničení čpavkem, nebo třeba do jaderné elektrárny. Jedno takové mají na **Slovensku** v Mochovicích, a to přímo v místnosti, kde je jaderný reaktor. Světlo tak musí být odolné například i vůči kyselině borité, kterou se v případě havárie celé zařízení omývá. Osvětlení do podobně atypických a extrémních podmínek začal podnik vyrábět zhruba před 16 lety, na popud otce současného majitele firmy.

Nejslabší stránka – je těžké sehnat lidi

Jedna z mála věcí, která se praotci zakladateli úplně nevydařila, je umístění výroby v Židněvsi. „Nejvíce narážím na polohu na Mladoboleslavsku a na blízkost Škodovky. Ačkoliv ji uznávám jako pravděpodobně nejúspěšnější průmyslovou **českou** firmu, má dopady na podniky, které jsou kolem. Radikálně zvyšuje zaměstnanost, tlačí mzdy nahoru a absorbuje místní pracovní sílu. Svou firmu ale odstěhovat jinam nechci. Moji předci tu podnik založili a já se ho tu také snažím budovat,“ vysvětluje Vyrtych. Rád by ještě dál posunul technologické zázemí a především zmiňovaný zahraniční odbyt firmy. „Doufám, že za pět či deset let bude firma ještě silnější. A až mě to přestane bavit, půjdu do důchodu,“ směje se osmatřicetiletý majitel. Společnost ani v budoucnu prodat nechce, potomkovi je ovšem pouze rok. Kdo tedy dotek světla, jak zní motto podniku, jednou převezme, je zatím ve hvězdách.

***

Povedlo se nám vybudovat firmu, která je technologicky silná, ať už ve výrobě či vývoji.

Vyrtych

Původní firmu Elektrotechnický závod založil v roce 1924 pradědeček současného majitele Jakuba Vyrtycha. Po znárodnění přestal Elektrotechnický závod fungovat, na jeho tradici však po revoluci navázal Ladislav Vyrtych, otec dnešního majitele. Podnik tak od roku 1990 vyrábí svítidla do kancelářských, průmyslových i **speciálních** prostředí. Nyní zaměstnává 130 lidí a odhad obrátu pro letošní rok činí 230 milionů korun (tedy stejně jako v loňském roce). Společnost je také zcela bez dluhů. Součástí podnikového areálu je zkušebna, výroba, montáž, technologický park a další prostory firmy. Dohromady zaberou v Židněvsi a přilehlém Březně na Mladoboleslavsku celkem sedm hal o rozloze 15 tisíc metrů čtverečních.

Jakub Vyrtych (38)

Jako dítě si přál být zvěrolékařem, ale otec ho citlivým způsobem nasměroval na jinou dráhu. Dnešní předseda představenstva rodinné firmy Vyrtych tak nakonec vystudoval Vysokou školu ekonomickou v Praze a hned poté **nastoupil** do podniku. Ten také od roku 2007 vede.

Foto popis| Na snímku je komora, ve které se simuluje vliv výbuchu na svítidla.
Foto autor| Foto: HN – Milan Bureš

O autorovi| Barbora Loudová, <mailto:barbora.loudova@economia.cz>